

Adaptační program

Označení zařízení

Dětská skupina UJEPÁČEK
(dále jen „dětská skupina“, „DS“ nebo „zařízení“)

Poskytovatel služby péče o dítě

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
IČ: 44555601
Sídlo: Pasteurova 3544/1, 400 96 Ústí nad Labem
Adresa poskytování služby: Klíšská 1695/30, Klíše, 400 01 Ústí nad Labem
Veřejná vysoká škola zřízená zákonem č. 314/1991 Sb. Zapsaná ve spolkovém rejstříku vedeném
Zastoupena: Ing. Leoš Nergl

Typ zařízení

Celodenní zařízení s pravidelným provozem

Kapacita zařízení

21 dětí ve věku od 2 do 6 let

Provozní doba

Dětská skupina UJEPÁČEK je v provozu každý pracovní den od pondělí do pátku v době od 6:30 do 17:00 hodin.

Adaptace je proces, během kterého se dítě přizpůsobuje novému a dosud neznámému prostředí. V případě nástupu do dětské skupiny jde o velkou životní změnu – dítě se učí fungovat bez rodičů, v novém kolektivu a v prostředí s jiným denním režimem. Délka a průběh adaptačního období je u každého dítěte individuální a závisí na jeho povaze, předchozích zkušenostech, věku, citové vazbě k rodičům, míře podpory, kterou dítě od svého okolí dostává, a dalších faktorech.

V průběhu adaptace je důležité vnímat situaci komplexně – zahrnout do úvahy nejen chování dítěte, ale i to, jak se v dané situaci cítí, jak reaguje prostředí kolem něj a jaký je postoj rodiny k nástupu do zařízení. Společným cílem rodiny i dětské skupiny je vytvořit takové podmínky, aby byl tento přechod pro dítě co nejplynulejší, nejkldnější a nejbezpečnější.

Zaměstnanci dětské skupiny se snaží vytvořit prostředí, které dětem poskytuje pocit jistoty a bezpečí, respekt k jejich individualitě a tempu, prostor pro vlastní projev a důvěru ve vztazích s pečujícími osobami. Dítě má během adaptace možnost navštěvovat dětskou skupinu postupně, nejprve v doprovodu rodiče. Rodiče jsou s tímto procesem seznámeni a mohou se do něj aktivně zapojit. Vzájemná komunikace mezi rodiči a pečujícími osobami je v tomto období klíčová – společně hledají optimální způsob, jak dítě provést tímto náročnějším obdobím s respektem k jeho potřebám.

Cílem adaptačního programu je usnadnit dítěti přechod z domácího prostředí do kolektivu, minimalizovat stres spojený s odloučením od rodičů, navázat vztah důvěry mezi dítětem a pečujícími osobami a položit základy pozitivního vztahu dítěte k dětské skupině.

1. Kroky ke správné adaptaci – od rodičů

- snažit se sladit režimové prvky dětské skupiny s domovem
- rozumně dítě připravit na docházku, pozitivně motivovat a informovat
- jej o skutečném životě v dětské skupině
- příležitostně navazovat rozhovory s pedagogickými pracovníci a chůvami, předávat co nejvíce poznatků o svém dítěti
- sdělovat učitelce/chůvě své představy a přání z oblasti výchovy a vzdělávání
- naučit děti základní dovednosti a přiměřenou sebeobsluhu
- oblékání, jíst lžící, pít z hrnečku, hygiena, pěší chůze, vlastní jméno, komunikace s dospělým... -
- uvědomit si, že základem správné a zdravé adaptace dítěte je především zvládnutí celé situace samotnými rodiči
- uvědomit si, že je potřeba dítěti podávat především PRAVDIVÉ informace ve smyslu, kdy si dítě z dětské skupinky vyzvednu, vysvětlit mu, proč to tak je
- každé ráno poskytnout dítěti dostatek času na všechny úkony, snažit se vyloučit jeho rozladění, zavést „rituálek“ loučení
- při předávání dítěte učitelky krátce informovat o všech důležitých skutečnostech - účastnit se společných akcí

2. Kroky ke správné adaptaci – od pedagogických pracovníků/chův

- přistupovat k dítěti s úctou a důvěrou
- navázat přátelský vztah již od první návštěvy dětské skupiny
- pracovat s dítětem individuálně s vycítěním se do jeho potřeb
- trpělivě pomáhat s činnostmi, které dítě nezvládá
- klást přiměřené požadavky - posilovat pocit bezpečí dítěte
- vymezovat dostatečný prostor pro volnou hru dítěte
- nenutit k účasti na řízených aktivitách
- hravou a zábavnou formou postupně včleňovat do aktivit, dodržovat dohodnutá pravidla soužití a denního režimu
- vítat a loučit se s každým dítětem i rodičem individuálně, navazovat rozhovor o tom, co je nového a co je potřebné
- po uplynutí dvou až tří měsíců vyhodnotit proces adaptace a vytyčit si ve spolupráci s rodinou další vhodné postupy
- rozumně sladit denní životosprávu a potřeby dítěte s požadavky rodičů

Obsah výchovy v období adaptace

Období adaptace bude věnováno především vzájemnému poznávání – seznamování se s novým prostředím, navazování vztahů mezi dětmi a dospělými a vytváření základních pravidel společného soužití. Důraz bude kladen na ladění skupiny tak, aby se děti cítily ve skupince i v přírodě dobře, bezpečně a přirozeně sdílely společné zážitky.

Výchovné cíle budou zaměřeny na rozvoj sociálního citění, utváření pozitivních vztahů a posilování sounáležitosti s nejbližším okolím. Podpoříme rozvoj vlastní identity každého dítěte, jeho uvědomění si role ve skupině a schopnosti spolupracovat. Velký důraz bude kladen na posilování sebevědomí, sebeúcty a na vytváření prosociálních postojů – jako základu pro budoucí psychickou pohodu dítěte.

Součástí adaptace bude i postupné seznamování s učitelkami, chůvami, novými kamarády, ostatními zaměstnanci i prostředím – třídou, zahradou, okolím školy a blízkým lesem.

Děti budou přirozenou formou, skrze každodenní situace i plánované činnosti, vedeny k tomu, aby přizpůsobily své chování skupině, zbavovaly se ostychu a zábran a rozvíjely vzájemný respekt. Nabídneme jim jednoduché hříčky, krátké soustředící aktivity a prostor pro sdílení – s cílem posilovat schopnost spolupracovat, navazovat kontakt a vnímat potřeby ostatních.

Budeme děti podporovat v učení se jménům svých kamarádů, ve zdvořilostním chování (pozdrav, poděkování apod.) a v tom, aby si uvědomily, že školka se zahradou je místo, kde je čeká spousta zajímavých věcí, kde jim vždy někdo pomůže a kde se mohou cítit v bezpečí.

V rámci adaptace povedeme děti k úctě a slušnosti vůči všem v dětské skupině a budeme jim postupně pomáhat chápat význam a důležitost každého, kdo se na jejich péči a podpoře podílí.

Podpora adaptace nových dětí

Abychom adaptaci nových dětí co nejvíce usnadnili, klademe důraz na otevřenost učitelek a chův i celé třídy vůči rodičům. Víáme společný pobyt na školní zahradě a zároveň podporujeme možnost, aby si dítě přineslo oblíbenou hračku, knížku nebo hru z domova. Tyto prvky pomáhají dítěti cítit se bezpečně a přirozeně v novém prostředí.

Záměrem v tomto období je podpořit duševní pohodu a psychickou zdatnost dítěte, rozvíjet jeho poznávací schopnosti, vnímání a emoce. Děti budou vedeny k pochopení významu pravidel, jejich dodržování a společnému vytváření základních pravidel soužití, komunikace a chování, která budou platit ve třídě i v celém kolektivu. Pro lepší zapamatování pravidel využíváme obrázkové symboly (tzv. piktogramy), které slouží jako vizuální opora a budou vyvěšeny v místech, kde se děti často pohybují.

Zaměříme se také na upevňování správných návyků v oblasti sebeobsluhy a hygieny, na dodržování bezpečnostních pravidel – jak uvnitř školky, tak na zahradě i při pohybu v okolí (například při pobytu v lese, při přecházení silnice apod.).

Děti budou vedeny k orientaci v prostoru třídy, seznámí se s jednotlivými herními koutky, centry aktivit a domluvíme se společně na pravidlech jejich využívání. Budeme je podporovat v tom, aby věděly, co vše jim třída a zahrada nabízí, kam které věci patří, a aby si přirozeně osvojily pravidlo, že po hře hračky vracíme zpět na své místo.

Velkou důležitost přikládáme podpoře svobodného rozhodování – děti se budou učit vybírat si činnost nebo hračku dle svého zájmu, přičemž povedeme k přijetí přirozené zodpovědnosti, že se po určitou dobu věnují tomu, co si samy zvolily.

Postupné osvojování denního režimu a poznávání třídního kolektivu

Děti si v období adaptace přirozeně osvojují denní rytmus a jednotlivé části programu – hraní, povídání si v komunitním kruhu, malování, tvoření, zpívání, cvičení, čtení knih, objevování na školní zahradě nebo při vycházkách do lesa. Zjišťují, že školka je místo, kde žijeme společně, patříme do jedné třídy, spolu si hrajeme, respektujeme se a těšíme se na sebe.

Děti vnímají, že každý má své místo, role a povinnosti – malé děti chodí do školky, rodiče do práce, starší sourozenci do školy. V rámci společných rozhovorů hledáme odpovědi na otázky: Proč jsme tady spolu? Co můžeme udělat, aby nám tu bylo hezky? V tomto čase dochází k formování vztahů, vzájemnému poznávání i k uvědomování si rozdílů mezi dětmi – co komu jde lépe, co komu dělá potíže, jaké jsou jejich silné a slabší stránky.

Učitelky a chůvy pozorují a citlivě odkrývají jedinečnost každého dítěte – všímají si například, kdo má tendenci být výraznější, kdo potřebuje více podpory a povzbuzení, a podle toho přizpůsobují přístup.

Pro každé nově příchozí dítě je založena osobní složka (portfolio), do které se zaznamenávají důležité informace o vývoji, adaptaci i individuálních potřebách. Součástí této práce je i vstupní analýza třídní skupiny, která napomáhá pedagogickým pracovníkům lépe porozumět dynamice skupiny a plánovat efektivní a citlivé výchovně-vzdělávací postupy.

Objevujeme hodnoty přátelství

Děti si postupně uvědomují, že každý z nás je jedinečný a zároveň důležitý pro celek. Učíme se poznávat rozdíl mezi sobeckým a slušným chováním, hledáme, jaké vlastnosti má dobrý kamarád a podle čeho jej poznáme. Inspirací nám budou nejen každodenní situace, ale také příběhy a pozorování přírody. Povídáme si o členech rodiny, o vztazích mezi sourozenci, kdy starší pomáhá mladšímu, silnější slabšímu...

Zkoumáme, co všechno dokážeme, co máme společné a v čem jsme naopak rozdílní. Hledáme, co nás zajímá, baví a jak můžeme být prospěšní druhým. Kontaktními hrami budeme prohlubovat vzájemnou důvěru a skupinovou citlivost – děti si uvědomí, jak je cenné mít kamaráda, se kterým si mohou hrát, tvořit a pomáhat si.

Zkusíme spolupracovat ve dvojicích i ve skupině, řešit společné úkoly, podporovat se navzájem. Dětská přátelství se tak přirozeně začnou rozvíjet v nově vzniklém kolektivu třídy.

Ve třídě i venku budeme využívat prostor pro hry podle pravidel, pro tvořivost i pro objevování světa všemi smysly. Vedle záměru, aby se dítě adaptovalo na nové prostředí, klademe důraz i na to, aby si dítě uvědomilo svou individualitu, osvojilo si základní pravidla soužití s ostatními, chování k věcem i k přírodě.

Součástí rozvoje bude i zdokonalování komunikačních dovedností – například v tom, jak naslouchat druhým bez skákání do řeči, jak vyjádřit své pocity, prožitky a myšlenky různými způsoby, a jak citlivě vnímat emoce druhých.

Vytváříme prosociální postoje a vztahy

V adaptačním období budeme u dětí cíleně rozvíjet prosociální postoje – spolupráci, toleranci, ohleduplnost, úctu, porozumění, schopnost řešit spory a aktivně hledat řešení. Děti si postupně začnou zvykat na odloučení od rodičů a vytvářet si nový pocit bezpečí v prostředí dětské skupiny.

Podporujeme jejich samostatnost a rozvoj sociálních dovedností. Učíme je, že mohou své situace ovlivňovat a jednat svobodně, ale že zároveň nesou odpovědnost za své chování. Tím si děti postupně upevňují sebevědomí i sebedůvěru.

Učitelky a chůvy věnují pozornost každému dítěti jako jedinečné osobnosti – citlivě sledují jeho potřeby, silné i slabší stránky, podporují jej v rozvoji a pomáhají tam, kde je potřeba. Sledujeme momentální rozpoložení dětí, vnímáme jejich emoce a jemně je motivujeme ke spolupráci a aktivitě. Pomáháme jim odpoutat se od případných nezdarů a posilujeme jejich pozitivní prožívání.

Vedeme děti k tomu, aby si všímaly ostatních, dokázaly nabídnout pomoc a vnímaly sílu týmové spolupráce – že dva toho dokážou víc než jeden, a že je příjemné být obklopen dobrými kamarády a chápajícími dospělými. Postupně tak prohlubujeme citový vztah mezi dítětem a učitelkou či chůvou i mezi dětmi navzájem.

Podpora adaptace nových dětí v dětské skupině

Při nástupu dítěte do dětské skupiny zjišťujeme jeho individuální zvláštnosti a potřeby – například pomocí vstupního dotazníku. Podle jejich charakteru je buď respektujeme, nebo je ve spolupráci s rodiči citlivě a pozitivně ovlivňujeme.

Nově příchozím dětem nabízíme možnost postupné adaptace na nové prostředí i situace. V případě zájmu mohou děti absolvovat adaptační chvíle ještě před oficiálním nástupem do skupiny – například při společném pobytu venku. Délka a průběh adaptace se vždy domlouvá individuálně s rodiči tak, aby dítě mohlo postupně zvládat odloučení a osamostatnit se.

Vstup do dětské skupiny představuje pro dítě první krok do širší společnosti. Odlišnost prostředí dětské skupiny od prostředí rodinného přináší změny, se kterými se dítě musí vyrovnat. Hledá své místo, učí se začlenit do skupiny a navazovat nové vztahy. Proto klademe důraz na úzkou spolupráci s rodinou a budování vzájemné důvěry mezi rodiči a učitelkami/chůvami.

Ke konci školního roku organizujeme informační třídní schůzku pro rodiče nových dětí, kde se věnujeme tématu adaptace s dostatečným předstihem. Rodičům také nabízíme možnost tzv. adaptačních chviliek, kdy mohou v prvních dnech pobývat v dětské skupině společně se svým dítětem. Tím pomáháme zmírnit případné obtíže při začleňování do nového kolektivu a posilujeme pocit bezpečí.

Možnost poznat prostředí třídy, zahrady i způsob práce pečujících osob dává rodičům jistotu, že o jejich dítě bude dobře postaráno. Věříme, že vzájemná výměna informací a poznatků mezi rodinou a dětskou skupinou přispívá k úspěšné adaptaci a pozitivně ovlivňuje výchovu i vzdělávání dítěte.